

Libris .RO

Respect pentru oameni și cărți

David Ebershoff

Daneza

editura rao

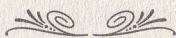

Libris .RO

Respect pentru oameni și cărți

PARTEA I

COPENHAGA, 1925

CAPITOLUL 1

Soția lui fu prima care știu.

– Îmi faci un mic serviciu? strigă Greta din dormitor, în
acea dintâi după-amiază. Mă ajuți puțin la ceva?

– Bineînțeles, rosti Einar, cu ochii ațintiți asupra pânzei.
La orice.

Era o zi rece; un vânt tăios bătea dinspre Marea Baltică.
Se aflau în apartamentul lor din Widow House, iar Einar, un
bărbat mărunțel care nu împlinise încă treizeci și cinci de
ani, picta din memorie o scenă de iarnă de pe malul mării
Kattegat¹. Apa întunecată era brăzdată de o spumă albă și
plină de zbugium – cimitir al sutelor de pescari care se
întorceau la Copenhaga cu peștii în saramură. Vecinul de
dedesubt era marinar, un bărbat cu capul țuguiat care-și înjura
întruna nevasta. În timp ce picta încrețiturile cenușii ale
valurilor, Einar și-l imagina pe marinar pe punctul de-a se
îneca, proferând insulte vulgare la adresa nevastă-sii, cu
vocea-i răgușită de la atâta votcă și agitându-și disperat
măinile deasupra capului. Einar se pricepea de minune să
combine culorile: griul era îndeajuns de sumbru încât
să înghită un astfel de om, să-i înăbușe gemetele pe măsură
ce pieria în valuri.

---

¹Kattegat – impropriu denumită „mare“, este o strâmtoare
localizată între coasta sud-vestică a Suediei și peninsula Iutlanda
din Danemarca, care face legătura între Marea Baltică și Marea
Nordului (n.tr.).

– Vin într-un minut, spuse Greta, o femeie frumoasă, cu fața lată și turtită, mai tânără decât soțul ei. Și putem să ne-apucăm de treabă.

Și în privința asta Einar era diferit de soția lui. El picta pământul și marea – mici dreptunghiuri luminate de razele piezișe ale soarelui de iunie sau învăluite în lumina obscură a unui soare nevolnic de ianuarie. Greta, în schimb, prefera portretele, adesea în mărime naturală, ale unor personaje cvasiimportante, cu buzele roz și părul strălucitor. Herr I. Glückstadt, magnatul care finanța portul din Copenhaga. Christian Dahlgaard, blănarul regelui. Ivar Knudsen, membru în conducerea companiei de construcții navale Burmeister & Wain. Azi era rândul Annei Fonsmark, mezzosoprană la Opera Regală Daneză. Directori generali de firmă și titani din lumea industriei îi încredințau Gretei sarcina de-a le picta portretele, care mai apoi atârnav pe pereți, în birouri, deasupra dulapurilor clasoare sau de-a lungul coridoarelor cu pereții zgâriați de cărucioarele muncitorilor.

Greta își făcu apariția în pragul ușii.

– Ești sigur că nu te deranjează să te întrerupi ca să mă ajuți? întrebă ea, dându-și părul pe spate. Nu ți-aș cere asta, dacă n-ar fi important. Dar Anna a contramandat din nou întâlnirea. Ai avea ceva împotriva să-ți pui ciorapii ei? îl iscodi ea. Și pantofii?

Soarele de aprilie pătrundea pe fereastra din spatele Gretei, strecurându-și razele prin fâșiile subțiri de mătase ce-i atârnav inerte într-o mână. Pe geam se vedea Turnul Rotund¹, ca un horn imens de cărămidă, iar deasupra lui,

¹ Turnul Rotund din Copenhaga sau Rundetaarn – cel mai vechi observator astronomic în funcțiune din întreaga Europă, stelele fiind urmărite de aici încă din 1642. Turnul, construit de regele Christian al IV-lea, este celebru datorită scării sale în spirală, lungă de 268 de metri la peretele exterior și de doar 85,5 metri spre interior (n.tr.).

avionul companiei Deutscher Aero-Lloyd, pe traseul său zilnic spre Berlin.

– Ce vrei să spui, Greta? făcu Einar.

Un strop uleios de vopsea picură de pe pensulă pe gheata sa. Edvard al IV-lea începu să latre, rotindu-și capul acoperit cu blană albă de la Einar la Greta și înapoi.

– Anna a contramandat din nou ședința, spuse Greta. I-a intervenit o repetiție neprogramată la *Carmen*. Am nevoie de o pereche de picioare ca să-i termin portretul, altfel n-o să-l isprăvesc niciodată. Și m-am gândit că ale tale ar fi potrivite.

Greta se apropie de el cu ciorapii într-o mână, iar în cealaltă cu o pereche de pantofi de culoare galben muștar, cu cataramă argintii de metal. Era îmbrăcată cu salopeta ei de lucru, cu nasturi în față și buzunare largi, aplicate, în care dosea lucrurile pe care nu voia să le vadă Einar.

– Dar nu pot să mă încălț cu pantofii Annei, protestă Einar.

Privindu-i cu atenție, își spuse în sine sa că, de fapt, pantofii i-ar fi venit perfect, căci avea picioarele mici, cu talpa arcuită și călcâiele moi. Degetele îi erau subțiri, presărate cu câteva fire negre de păr. Își imagină ciorapul de mătase alunecând și mulându-se pe glezna-i albă, de-a lungul gambei plinuțe. Apoi își imagină cum își prinde, cu un clic, încheietoarea jartierei. În punctul acesta, Einar închise ochii.

Pantofii erau aidoma celor pe care îi văzuseră săptămâna trecută în vitrina magazinului Fonnesbech, în picioarele unui manechin îmbrăcat cu o rochie de seară albastră. Einar și Greta se opriseră să admire vitrina cu pricina, împodobită, de jur împrejur, cu o ghirlandă de narcise. Greta spusese: „Frumos, nu?” El nu-i răspunsese, fiind total absorbit de ceea ce vedea, așa că Greta aproape că fusese nevoită să-l tragă cu forța din fața vitrinei. Îl luase de braț și-și continuaseră drumul; prin dreptul magazinului de pipe, îl întrebă: „Einar, te simți bine?”

Camera de zi a apartamentului le servea drept atelier amândurora. Plafonul era traversat de grinzi subțiri și boltit asemenea unei bărci răsturnate. Ceața ce venea dinspre mare scorojise lucarnele și podeaua era înclinată ușor – aproape imperceptibil – spre vest. După-amiaza, când razele soarelui inundau Widow House, din pereții acesteia răzbătea un vag miros de heringi. Iarna, pe la colțurile lucarnelor se prelingea o burniță rece, care făcea ca vopseaua de pe pereți să se umfle și să se umple de bășicuțe. Einar și Greta își puneau șevaletele sub cele două ferestruici învecinate, lângă bidoanele cu vopsea pe bază de ulei cumpărate tocmai din München, de la Herr Salathoff, și lângă etajera cu pânze goale, nefolosite încă. Când nu pictau, cei doi acopereau totul cu o prelată verde pe care vecinul lor, marinarul, o aruncase pe casa scării.

– De ce vrei să-mi pun pantofii ei? întrebă Einar.

Stătea pe scaunul cu șezut de sfoară împletită pe care îl găsisese în hambarul de la ferma bunicii sale. Edvard al IV-lea îi sări în poală; câinele tremura din cauza răcnetelor marinarului din apartamentul de dedesubt.

– Pentru portretul Annei, îl lămuri Greta, după care adăugă: Eu aș face-o pentru tine, dacă mi-ai cere-o.

Pe unul dintre pomeți avea o cicatrice mică, de la vărsat de vânt. Acum și-o pipăia ușor cu degetul, un gest pe care-l făcea – Einar o știa – de câte ori era încordată.

Greta îngenunche pentru a-i dezlega șireturile ghetelor. Avea părul lung și blond, mai apropiat decât al lui de culoarea tipică danezilor. Avea obiceiul să și-l dea după urechi ori de câte ori voia să se concentreze asupra unui lucru nou. Acum îi cădea pe față, în timp ce se chinuia să-i desfacă nodul de la șireturi. Mirosea a ulei de portocale, din care maică-sa îi trimitea în fiecare an o cutie întregă. Pe sticlulele maronii erau lipite etichete pe care scria *Extract natural din Pasadena*. Mama ei credea că Greta folosește uleiul ca să facă prăjituri, dar, în realitate, ea se ungea cu el în spatele urechilor.

Greta se apucă să-i spele picioarele lui Einar într-un lighean. Mișcările ei erau delicate, dar precise, trecându-i rapid buretele printre degete. Einar își suflecă și mai sus pantalonii. Gambele sale erau frumos proporționate – îi trecu lui prin minte în clipa aceea. Schiță un gest spre un picior și Edvard al IV-lea veni numaidecât să-i lingă apa de pe degetul cel mic, bont și fără unghie din naștere.

– O să rămână secretul nostru, Greta, da? șopti Einar. N-o să spui nimănui, bine?

Era deopotrivă speriat și emoționat, iar inima îi bătea nebunește, mai-mai să-i sară din piept.

– Cui să-i spun?

– Annei.

– Anna nu trebuie să știe de treaba asta, îl liniști Greta.

Și chiar dacă ar fi știut, Anna era cântăreață de operă, se gândi Einar. Era obișnuită să vadă bărbați îmbrăcați în haine de femeie. Și invers, ca în *Hosenrolle*, rolurile de operă în travesti. Era cel mai vechi șiretlic din lume. Pe scenă, asta nu însemna nimic – era un truc menit să creeze confuzie, atâta tot. O confuzie care se lămură întotdeauna în actul final.

– Nu trebuie să știe nimeni nimic, spuse Greta, iar Einar, simțindu-se ca pe scenă, în lumina reflectoarelor, deveni mai relaxat și începu să-și tragă un ciorap de-a lungul gambei.

– Vezi că ți-l pui invers, zise Greta îndreptându-i cusătura. Trage ușurel.

La al doilea ciorap se duse firul.

– Mai ai unul? o întrebă Einar.

Greta încremeni, de parcă abia acum își dăduse seama de ceva; rămase nemișcată preț de câteva clipe, apoi se duse la șifonierul cenușiu, în a cărui ușă era încastrată o oglindă ovală. În partea de jos a șifonierului erau trei sertare cu mânere de bronz, în formă de cerc. Pe cel de deasupra, Greta îl încuia cu o cheiță.

– Aștia sunt mai groși, spuse ea dându-i lui Einar altă pereche de ciorapi.

Împăturiți într-un pătrat perfect, ciorapii arătau ca o fâșie de carne – un petic din pielea Gretei, bronzată după o vară petrecută la Menton¹.

– Te rog să ai grijă, mai zise ea. Aveam de gând să-i port mâine.

Cărarea din părul Gretei dezvăluia o fâșie îngustă de piele alb-argintie și Einar începu să se întrebe ce gândea ea dedesubtul podobei sale capilare. Cu ochii ei migdalați și buzele fuguiate, părea că o preocupă ceva. Einar nu se simți în stare s-o iscodească; parcă era legat la gură cu o cârpă veche, dintre cele folosite pentru vopsea. Așa că se resemnă să-și rumege gândurile în tăcere; fața lui, palidă, netedă și catifelată ca o piersică, trăda un aer ușor indignat la adresa nevastă-sii.

– Chiar că ești un bărbat frumușel, spuse ea cu ani în urmă, când erau singuri pentru prima oară.

Greta îi sesizase, probabil, stânjeneala, pentru că se aplecă spre el numaidecât și, luându-i fața în mâini, adăugă: „N-are importanță“. Și apoi: „Când o să încetezi să te mai gândești la ce spun alții?“

Lui Einar îi plăcea când Greta făcea astfel de declarații – felul vehement în care își plesnea palmele între ele, în aer, și-și afirma convingerile în fața lumii întregi. I se părea cea mai pregnantă trăsătură datorată originii ei americane – la fel ca preferința pentru bijuteriile din argint.

– Ce bine că nu ai prea mult păr pe picioare, spuse Greta, ca și când ar fi remarcat asta pentru prima dată.

Începu să-și amestece culorile în micile boluri de ceramică Knabstrup. Terminase de pictat jumătatea superioară a trupului Annei, pe care atâția ani de consumat somon în sos de unt îl înveliseră într-un strat

impecabil de grăsimă. Einar era impresionat de felul în care Greta pictase mâinile Annei ținând un buchet de crini. Degetele erau desenate cu mare migală, cu încheieturile ușor încrețite, cu unghiile mate, bine conturate. Crinii erau de culoare alb-gălbui, asemenea lunii, pătați cu polen roșiatic. Greta era o pictoriță inconsecventă, dar Einar nu-i spusese niciodată lucrul acesta. Dimpotrivă, o lăudase cât putuse de mult, poate prea mult. Pe de altă parte, o ajuta de câte ori putea și încerca s-o învețe tehnici pe care considera el că nu le știe, mai ales în privința luminii și a distanțelor. Dacă Greta avea să găsească vreodată subiectul potrivit, era convins că va deveni o pictoriță grozavă. În clipa aceea, un nor alunecă de pe fața soarelui și lumina pătrunse în Widow House, inundând portretul, doar pe jumătate terminat, al Annei.

Podiumul pentru model folosit de Greta era un cufăr mare, lăcuit, cumpărat de la spălătoreasa cantonează care venea să ia rufele o dată la două zile și-și anunța sosirea nu cu un strigăt din stradă, ci sunând din chimvalele aurite pe care și le prindea de degete.

Cocoțat pe cufăr, Einar fu cuprins de o senzație de ameteală și de căldură. Își privi picioarele învelite în mătasea fină, prin care răzbăteau câteva firicele de păr, asemenea codițelor din vârful păștilor de fasole. Pantofiorii galbeni păreau prea fragili ca să-i susțină greutatea trupului, dar se simțea foarte comod pe tocuri, de parcă și-ar fi încordat niște mușchi pe care nu-i mai folosise de multă vreme. În mintea lui începură să se îngrămădească tot felul de gânduri; își imaginează o vulpe vânzând un șoarece de câmp: botul subțire, roșcat al vulpii scormonea prin iarbă, căutând să ia urma șoarecelui.

– Nu te mișca, îi ceru Greta.

Einar se uită afară pe fereastră și văzu domul canelat al Teatrului Regal, unde era chemat din când în când să picteze decorurile pentru spectacolele de operă. Chiar în momentul acela, înăuntru, Anna făcea repetiții la *Carmen*,

¹ Menton – oraș în sud-vestul Franței, pe litoralul Mării Mediterane, la 40 km est de Nisa, una dintre cele mai cunoscute stațiuni de pe Coasta de Azur (n.tr.).